

הקדמה וברכה לידידי צבי חזן,

אי אפשר שלא להתרשם מסיפור החיים של צבי חזן – יליד 1935 בשכונת עוני בעיר הגדולה סאו פאולו אשר בברזיל, רחבת הידיים. הנער המוכשר והרגיש, שהיה חבר באגוד הצופים היהודיים (מגיל 10–14) מצטרף לתנועת הנוער הציונית דרור, הדורשת מבוגריה בנחרצות, בעקבות סמינר אידאולוגי מעמיק ודרמטי, לוותר או לעזוב את הלימודים האקדמיים, ללמוד מקצועות הדרושים לחיי קיבוץ ולעלות לישראל כדי להקים קיבוץ תנועתי שהוא המשכה של התנועה מחו"ל ומוקד השראה לחניכיה בברזיל.

צבי חזן ורעייתו אדית מקיימים את מצוות התנועה, עולים לישראל ב-1957, משתלבים בברור חיל, קיבוץ של יוצאי ברזיל אשר בשער הנגב ומזדהים בכל לב עם שליחותו האסטרטגית והחברתית של הקיבוץ בבניין המדינה, ביצור גבולותיה ועיצובה כחברה של רווחה לפרט ושל צדק חברתי.

מנעוריו, צבי חזן הוא איש של עבודה והשכלה. כבר בברזיל, בגיל 14, הוא נער עובד ומפרנס, אם בחנות לבגדים משומשים ואם במשרד להנהלת חשבונות, והוא ממלא חובותיו במסירות בעבודה בקיבוצו בישראל. ויחד עם זאת הוא מצטיין בלימודיו – תחילה בבית הספר היסודי "תלמוד תורה" בברזיל וכעבור שנים בלימודיו בהיסטוריה הישראלית והכללית באוניברסיטת תל-אביב, ממנה קיבל תעודת B.A. ואף זאת, צבי נועד מעצם

אופיו ורגישותו להיות סופר. בשנת 1956, ערב העלייה לישראל, הוא מפרסם ספר בשם ילד בוכה.

הספר נכתב על רקע מלחמת קוריאה שהתחוללה בראשית שנות החמישים, אך הוא בבחינת זעקה נגד כל המלחמות ובעיקר מלחמות העולם, שגרמו להרס נורא של הציביליזציה המודרנית ולעשרות מיליונים של הרוגים.

זהו ספר של שכל ורגש ששילובם כה מאפיין את צבי חזן, ספר של הגות מאלפת ושל אמפטיה עמוקה לקורבנות המלחמה, האבטלה והרעב.

כך למשל, צבי חזן קורא לשיתוף פעולה בין הדורות, לאיזון בין שלושת ממדי הזמן ("ללמוד מן העבר, להאבק בהווה, להאמין בעתיד") ולהבנת המורכבות של היצור האנושי ("האדם והמלחמה – שתי ישויות, שני אויבים ששונאים אחד את השני אבל לא נפרדים"). ועם זאת הוא קורא למאבק – "ללחום כן – למען ילד כלשהו שבוכה".

צבי חזן, אוהב הספרות והמוזיקה כל חייו, נותן גם ביטוי לחשיבותה של היצירה האמנותית והספרותית לעילוי האדם והחברה. וכך הוא כותב: "המוזיקה של בטהובן, פילוסופית החיים של רומן רולן, הפציפיזם של סטפן צווייג והאמנות של ליאונרדו די וינצ'י ואוגוסט רודן יכוונו את האנושות לדרכים טובות יותר".

הקריירה הספרותית נקטעה. ההכרעה הציונית לעלות לארץ, ההחלטה הערכית לבנות קיבוץ הובילו את צבי חזן לחיים של שליחות ציבורית. הוא מכהן כמזכיר וגזבר בקיבוץ. הוא מגויס להיות שליח עלייה של הסוכנות היהודית לברזיל (1968–1970). הוא נבחר שלוש פעמים לכהן כראש המועצה

האזורית שער הנגב (1974-1987). הוא נשלח על ידי משרד החוץ להיות קונסול כללי של מדינת ישראל בסאו פאולו בשנים 1987-1991. והוא ראש לשכת המסחר ישראל ברזיל. בכל תפקידיו הציבוריים הוא גם מנהיג, גם דיפלומט במובן הטוב של המילה וגם יזם של פרויקטים כלכליים, חינוכיים ותרבותיים.

גולת הכותרת של יוזמותיו היא המכללה האקדמית על שם ספיר והוא עומד בראש הוועד המנהל 13 שנים. הוא מקים בנגב עמותה לקשרים בינלאומיים וכן את מועצת נבחרי הנגב. וכמובן, יש לו תרומה יקרת ערך לקידום קשרי גומלין בין ישראל לבין ברזיל. הוא מתוודע לאנשים חשובים מהמנהיגות של ברזיל ושל הקהילה היהודית. נועם הליכותיו והשכל הישר של צבי חזן קוסמים לבני השיח שלו והם מתאהבים דרכו בישראל ובקיבוץ ברור חיל.

הספר מפגיש אותנו עם ייחודה של ברזיל - בפולקלור שלה וביצירה האומנותית, בשיגעון הכדורגל ובהתלהבות המוזיקלית, בהשפעה המגנטית של שידורי הרדיו ובקסם של מחזות הזמר, וכן במגוון הפולחנים והאמונות הדתיות של האוכלוסייה המגוונת - האינדיאנית, האפריקנית והאירופית-קתולית. והספר מפגיש אותנו עם ישראל החלוצית המתמודדת עם מבחני הביטחון וקליטת העלייה. וגם גדולי המנהיגות בישראל - בן-גוריון, שמעון פרס, רוחשים חיבה וכבוד לצבי חזן.

צבי חזן הוא, אם כן, סופר וחלוץ, הומניסט ודיפלומט, יזם ושליח ציבור. איש של מעשים רבים שממלא את תפקידיו מתוך רוח גדולה, ותמיד - איש קיבוץ. צבי חזן ראה בהקמת

קיבוץ שליחות כמעט קדושה, שהרי הקיבוץ מושתת על ערכים נצחיים של סולידאריות אנושית ורדיפת צדק ושוויון. הספר מתאר גם את תהליכי השינוי שעוברים על הקיבוץ – בעקבות רוחות מבחוץ ומשברים פנימיים. לדידו, הקיבוץ בנוי על אמונה משותפת של חבריו, על הגינות ביחסי אנוש ועל טוהר הרוח. עם זאת – זוהי קהילה של בני אדם רגילים, בעלי חולשות ורצונות מנוגדים, ועל כן ברור חיל – כמו קיבוצים אחרים, הולך ומשתנה. ספק אם נולד בקיבוץ אדם חדש ואין הוא עוד אבנגרד הלוחם ליצירת החברה הסוציאליסטית. צבי חזן מתגעגע לקיבוץ הישן, אך מבליט את ההישג של ברור חיל – קהילה תוססת של יהודים ברזילאים בשער הנגב – זהו הישג בר קיימא.

אי אפשר שלא להתרגש מדמותו ופועלו של איש ציבור עדין ואציל, אידיאליסט עקבי שלא חדל להאמין במחר ובערכים שהם מעל לפרוזה היום יומית. אידיאליסט פעיל שהמסר שלו לקורא הוא כי "אדם צריך לבטוח בעצמו, להאמין תמיד ולהתקדם הלאה – אף פעם לא לנום, כי הלילה מחפש את היום, אבל היום בורח מהלילה".

אהרן ידלין

חבר קיבוץ חצרים

שר חינוך ותרבות לשעבר